

САИДОВА ЛОЛА АБДУВАХИДОВНА

НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАР
ВА УЛАРНИНГ ГЕНДЕР
ЭКСПЕРТИЗАСИНИ ЎТКАЗИШ

Методик қўлланма

САИДОВА ЛОЛА АБДУВАХИДОВНА

НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАР ВА УЛАРНИНГ ГЕНДЕР ЭКСПЕРТИЗАСИНИ ЎТКАЗИШ

Методик қўлланма

Тошкент – 2022

УЎК: 347.156 (575.1)

С-21

Л.А.Саидова. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг гендер экспертизасини ўтказиш / Методик қўлланма – Тошкент: 2022. – 24 б.

Тақризчилар:

Г.Юлдашева – Юридик фанлар доктори, профессор

Ш.Ганибаева – Юридик фанлар номзоди, доцент

Масъул муҳаррир:

Ш.Умарова – Юридик фанлар номзоди, Маҳалла ва нурунийларни қўллаб-қувватлаш вазирлиги юридик бўлим бошлиғи.

Методик қўлланма Ўзбекистонда норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг гендер экспертизаси масалаларига бағишланади. Унда қонун ижодкорлиги фаолияти, тушунчаси, босқичлари, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг экспертизаси қай тартибда ўтказилиши, уни манфаатдор давлат ташкилоти, органлари билан келишиш ва шу каби жараёнлари таҳлил қилинади. Шунингдек, норматив-ҳуқуқий лойиҳалар тайёрлашда гендер-ҳуқуқий экспертиза ўтказилишининг муҳимлиги масалалари кўриб чиқилган.

Методик қўлланма соҳа мутахассислари ҳамда кенг оммага мўлжалланган.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қошидаги Юристар малакасини ошириш Маркази ўқув-услубий кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган.

© Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қошидаги
Юристар малакасини ошириш маркази, 2022 й.

Мундарижа

I Боб. Қонун ижодкорлиги фаолияти ва гендер экспертизаси	4
1.1 Норматив-ҳуқуқий ҳужжат тушунчаси	4
1.2 Норма ижодкорлиги тушунчаси ва унинг босқичлари	6
1.3 Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг экспертизаси.....	10
1.4 Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини келишиш	12
1.5 Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини норматив- ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи органга киритиш	12
II Боб. Қонун лойиҳасини такомиллаштиришда гендер экспертизасининг аҳамияти.....	16
2.1 Гендер тушунчаси	16
2.2 Гендер экспертизаси тушунчаси ва вазифалари.....	17
2.3 Гендер экспертизасининг субъектлари	18
2.4 Гендер экспертизасини ўтказиш усуллари.....	19

І БОБ. ҚОНУН ИЖОДҚОРЛИГИ ФАОЛИЯТИ ВА ГЕНДЕР ЭКСПЕРТИЗАСИ

1.1 Норматив-ҳуқуқий ҳужжат тушунчаси

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қонун ҳужжатлари бўлиб, улар Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари мажмуини ташкил қилади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат умуммажбурий давлат кўрсатмалари сифатида ҳуқуқий нормаларни белгилашга, ўзгартиришга ёки бекор қилишга қаратилган расмий ҳужжатдир.

Республикасининг Президенти, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган органлар ёки мансабдор шахслар ҳисобланади. Мазкур органлар ва шахслар томонидан норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлаш, муҳокама қилиш, уни экспертизадан ўтказиш, уларнинг лойиҳаларини келишиш, тегишли тартибда қабул қилиш учун киритиш, ўрганиш ва такомиллаштириш жараёнининг барчаси норма ижодкорлиги дейилади.

Норма ижодкорлиги фаолияти ўзига хос босқичлардан иборат бўлиб, барча босқичларда қуйидаги асосий принципларга амал қилинади:

- қонунийлик;
- халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган принциплари ва қоидалари устунлиги;
- жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини;
- жамият ва давлат манфаатлари ҳимоя қилиш принципи;
- ошкоралик;
- илмийлик;
- ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишнинг тизимлилиги ва тўлиқлиги;
- ҳуқуқий тартибга солишнинг адекватлиги принципи;

– ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишда барқарорлик.

Ушбу принциплар орқали норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг халқ манфаатига хизмат қилишига ҳамда давлат ва халқ манфаатлари тўқнашганда, халқ манфаатлари устун келишига эришилади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар турлича бўлиб, улар қабул қилган орган ёки шахс, амал қилиш ҳудуди ва жойи, муддати кабиларга қараб қуйидаги турларга бўлинади:

- Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси;
- Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий қонунлари;
- Ўзбекистон Республикасининг қонунлари;
- Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорлари;
- Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорлари;
- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари;
- вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг буйруқлари ҳамда қарорлари;
- маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари.

Инсон ҳуқуқларини кафолатловчи, шужумладан гендер масалаларининг ҳал қилинишида муҳим аҳамият касб этувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар – бу Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари ва Ўзбекистон Республикасининг қонунларидир. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, конституциявий қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қонунлари – Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари эса, энг муҳим ва барқарор ижтимоий муносабатларни, шу жумладан давлат фаолиятининг сиёсий-ҳуқуқий ва ижтимоий – иқтисодий соҳалардаги асосий йўналишларини тартибга соладиган ва Ўзбекистон Республикасининг Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилинадиган, Сенати томонидан маъқулланиб, Президенти томонидан имзоланадиган ёки референдум ўтказиш йўли билан қабул қилинадиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатдир

Ўзбекистон Республикаси ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишлари ҳамда мудофаа доктринаси тўғрисидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар фақат қонун шаклида қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари энг муҳим ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишнинг принцип ва нормаларини мустаҳкамловчи ва ижтимоий муносабатларнинг муайян соҳасини тўлиқ ҳуқуқий тартибга солишни таъминловчи, тизимлаштирувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжат бўлган кодекслар шаклида қабул қилиниши мумкин.

1.2

Норма ижодкорлиги тушунчаси ва унинг босқичлари

Норма ижодкорлиги жараёни, авваламбор, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлашни режалаштиришдан бошланади. Ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш ёки қонунчилик нормаларини такомиллаштириш мақсадида норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилувчи органлар норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлашга оид жорий (ярим йиллик ва йиллик) ва истиқболли (бир йилдан ортиқ муддатга) режалар (дастурлар)ни ишлаб чиқади ва тасдиқлайди.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқишга доир режалар (дастурлар) норматив-ҳуқуқий ҳужжатни ишлаб чиқишни илгари сурувчи органлардан, шунингдек, фуқароларнинг жамоавий мурожаатларидан келиб тушган таклифлар асоси-

да шакллантирилади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлаш учун режалар (дастурлар)да қуйидагилар ифодаланади (кўрсатиб ўтилади):

1. Лойиҳанинг номи;
2. Лойиҳани қабул қилиш заруриятининг асослантирилиши;
3. Фуқаролар ва тадбиркорлик субъектлари учун фойда ва харажатларнинг таҳлили;
4. Молиявий-иқтисодий ҳисоб-китоблар;
5. Тайёрлаш муддати;
6. Лойиҳани тайёрлаш учун масъул бўлган давлат органлари ва ташкилотлари;
7. Норматив-ҳуқуқий ҳужжат тури;
8. Амалга ошириш механизми;
9. Ҳужжат қабул қилинишидан кутилаётган натижалар.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш режалар (дастурлар)ига киритилмаган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини кўриб чиқиш учун қабул қилишга йўл қўйилмайди.

Режалаштирилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг қабул қилишгача бўлган кейинги босқичи – бу норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрлаш бўлиб, у қуйидаги босқичлардан иборат:

- лойиҳани тайёрлаш тўғрисидаги таклифни кўриб чиқиш ва уни тайёрлаш ҳақида қарор қабул қилиш;
- лойиҳа тайёрлашни ташкилий-техникавий ва молиявий жиҳатдан таъминлаш;
- зарур материаллар ва ахборот тўплаш;
- фуқаролар ва тадбиркорлик субъектлари учун фойда ва харажатларни таҳлил этиш;
- имтиёзлар бериш ва Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ҳамда давлат мақсадли жамғармаларидан маблағлар ажратишининг мақсадга мувофиқлигини асослаш;
- лойиҳанинг концепцияси баён қилинган тушунтириш хатини ишлаб чиқиш;
- лойиҳа матнини тузиш;

– ҳуқуқий ва бошқа зарур экспертизадан ўтказиш.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқувчи томонидан тайёрлаш ва Олий Мажлис Қонунчилик палатасига, Президент Администрацияси ва Вазирлар Маҳкамасига тегишли равишда киритиш муддати, агар Ўзбекистон Республикаси Президенти топишириғида бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, икки ойдан кам ва олти ойдан кўп қилиб белгиланиши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари лойиҳаларини тайёрлаш ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига киритишнинг хусусиятлари «Қонунлар лойиҳаларини тайёрлаш ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига киритиш тартиби тўғрисида»-ги, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Регламенти тўғрисида»-ги Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрлаш учун лойиҳани ишлаб чиқаётган ташкилот ёки шахс томонидан ишчи гуруҳи тузилиши мумкин.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи орган, зарур ҳолларда, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрлашни давлат органларига, илмий ва бошқа ташкилотларга, айрим фуқароларга белгиланган тартибда ўз ваколатлари доирасида топширишга ёки уларга шартнома асосида буюртма беришга ҳақлидир.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи орган, зарур ҳолларда, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг муқобил лойиҳаларини тайёрлашни бир нечта давлат органига, илмий ва бошқа ташкилотларга, айрим фуқароларга ўз ваколатлари доирасида топширишга ёки улар билан шартномалар тузишга, шунингдек, энг яхши норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси учун танловлар ўтказишга ҳақлидир.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрлашда ишлаб чиқувчи қонун ҳужжатларининг ҳолатини, лойиҳани тартибга солиш предмети бўйича қўлланилиш амалиётини ўрганади.

Ижтимоий муносабатларнинг муайян соҳасини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишга салбий таъсир кўрсатаётган нуқсонлар ва зиддиятларни, шунингдек, ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишга бўлган ижтимоий эҳтиёжни, қонун ҳужжатларининг самарадорлигига таъсир этувчи сабаблар ҳамда шароитларни аниқлайди. Шунингдек, лойиҳани ишлаб чиқувчилар муаммо юзага келган бўлса, уни ҳал этиш усулларини, рақобатга таъсирини таҳлил қилиш, тартибга солишнинг янги воситалари ва тартибини жорий этишда юзага келиши мумкин бўлган оқибатларни прогноз қилиш ва баҳолаш, шу жумладан, фуқаролар ва тадбиркорлик субъектлари учун фойда ва харажатларни таҳлил этишни назарда тутувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларининг тартибга солиш таъсирини мажбурий баҳолашдан ўтказади.

Давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг, шунингдек, айрим фуқароларнинг таклифларини, оммавий ахборот воситаларининг материалларини, илмий ва бошқа ташкилотларнинг, олимлар ва мутахассисларнинг маслаҳатлари ҳамда тавсияларини, жамоатчилик фикрини аниқлашнинг бошқа воситалари маълумотларини умумлаштиради ва улардан фойдаланади. Бу жараёнда энг муҳими – халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган принциплари ва нормаларини ҳисобга олиш, шунингдек ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиш борасида бошқа давлатлар тажрибасини ўрганиш ҳисобланади. Шу ўринда уни экспертизадан ўтказиш чора-тадбирларини кўради.

Қонун лойиҳаси устида ишловчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатни амалга ошириш учун зарур бўлган молиявий-иқтисодий харажатларга бўлган эҳтиёжни, уларни қоплаш миқдорлари ва манбаларини аниқлайди, кутилаётган харажатларни норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг қабул қилинишидан кутилаётган натижаларга мутаносиблигини баҳолайди, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасига дахлдор ваколатли давлат органлари ва бошқа ташкилотлар рўйхатини аниқлайди.

1.3

**Норматив-ҳуқуқий ҳужжат
лойиҳасининг экспертизаси**

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси ҳуқуқий экспертизадан ўтказилиши шарт. “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Қонуннинг 39 -моддасига кўра, қонун лойиҳаси қуйидаги экспертизалардан ўтказилади:

Ҳуқуқий экспертиза давомида норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларига, унга нисбатан юқори юридик кучга эга бўлган бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга, қонунчилик техникаси қоидаларига мувофиқлиги, шунингдек, ҳавола қилувчи нормалар қўлланилишининг асослиги ҳамда мақсадга мувофиқлиги текширилади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларининг ҳуқуқий экспертизаси ишлаб чиқувчининг ёки норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи органнинг юридик хизмати, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва бошқа ташкилотлар томонидан қонун ҳужжатларига мувофиқ ўтказилади:

– Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси ишлаб чиқувчининг ёки норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи органнинг қарорига кўра иқтисодий, молиявий, илмий, давлат экологик, коррупцияга қарши экспертизадан, шунингдек, бошқа турдаги экспертизалардан ўтказилиши мумкин.

– Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг иқтисодий экспертизаси қонунлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан белгиланган ижтимоий-иқтисодий соҳадаги давлат сиёсатининг асосий йўналишларига мувофиқлиги баҳолашни амалга оширишга йўналтирилган.

– Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг молиявий экспертизаси норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг қоидаларини бюджет тизими бюджетларининг даромадлар ва харажатларнинг баланслигига таъсирини аниқлаш мақсадида амалга оширилади.

– Лойиҳаларнинг илмий экспертизаси энг мураккаб норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар бўйича асосланганлигини, ўз вақтидалигини, лойиҳанинг қабул қилиниши муносабати билан юзага келиши

мумкин бўлган ижобий ва салбий оқибатларни аниқлаш мақсадида амалга оширилади.

– Лойиҳаларнинг лингвистик экспертизаси норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари матнларининг стилистик сифатини, юридик матнларнинг функционал-стилистик хусусиятларини, тил-пология хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда замонавий адабий тил нормаларига мувофиқлигини, шунингдек, икки ва ундан ортиқ тилларда тайёрланган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар матнларининг ўзаро мувофиқлигини таҳлил қилиш ва баҳолаш орқали амалга оширилади.

Экспертлар сифатида норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини тайёрлашда бевосита иштирок этмаган ташкилотлар ва (ёки) шахслар жалб қилинади. Экспертиза ўтказиш учун олимлар ва мутахассислар, шу жумладан, бошқа давлатлар ҳамда халқаро ташкилотлардан олимлар ва мутахассислар жалб этилиши мумкин. Экспертлар норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасига баҳо беришда мустақилдирлар ва улар экспертиза ўтказишни топширган органнинг нуқтаи назари билан боғлиқ бўлмайди.

Экспертларнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси бўйича хулосалари тавсия хусусиятига эга ва ишлаб чиқувчи ёки норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи орган томонидан кўриб чиқилиши керак. Хулосанинг инобатга олинмаган бандлари юзасидан тегишли тушунтиришлар берган ҳолда маълумотнома тайёрланади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари мажбурий тарзда коррупцияга қарши экспертизадан ўтказилади. Ушбу экспертиза Адлия вазирлиги ва унинг ҳудудий бўлинмалари, норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи орган ёки ишлаб чиқувчининг юридик хизмати томонидан ўтказилиши лозим. Коррупцияга қарши экспертиза ўтказиш жараёнида мустақил экспертлар ва ихтисослаштирилган соҳа мутахассислари ҳам жалб қилиниши мумкин. Коррупцияга қарши экспертиза ўтказиш жараёнида ҳар бир норма ёки қондани таҳлил қилиш, шунингдек, маълум бир соҳада норматив-ҳуқуқий ҳужжат қондаси, меъёрларини бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга мувофиқлик даражаси таҳлил қилинган ҳолда амалга оширилади.

Юқорида қайд этилган қонунда қонун лойиҳасининг гендер экспертизаси тўғрисида норма мавжуд эмас.

Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 30 мартдаги 192-сон қарорига асосан Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларини гендер-ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш тартиби тўғрисида Низом тасдиқланган.

1.4

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини келишиш

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг лойиҳалари мажбурий тартибда манфаатдор давлат органи ва ташкилотлари билан келишилади. Келишиш учун юборилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг (алоҳида ҳолларда – уларнинг нусхаси) лойиҳалари манфаатдор давлат органи ва ташкилотларининг биринчи раҳбарлари (алоҳида ҳолларда – уларнинг биринчи ўринбосари) томонидан қонунда белгиланган муддат давомида келишилади. Агар 10 кун муддат ичида манфаатдор давлат органлари ва ташкилотлари томонидан ҳужжат лойиҳасига муносабат билдирилмаган тақдирда, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини келишмаган давлат органи ва ташкилотига унинг оқибатлари бўйича тўлиқ жавобгарлик юклатилган ҳолда норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси эътирозларсиз келишилган деб ҳисобланади.

1.5

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи органга киритиш

Тайёр бўлган ҳужжат лойиҳасини уни қабул қилувчи органга киритиш тартиби “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Қонунда аниқ белгилаб қўйилган. Унга кўра, тайёрланган норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи органга давлат тилида, зарур ҳолларда – унинг бошқа тиллардаги таржимаси билан киритилади.

Тайёрланган норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси норма-

тив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилувчи органга Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг ҳуқуқий экспертиза яқунлари бўйича хулосаси ва тушунтириш хати билан киритилиб, унда:

– ҳужжатни қабул қилиш зарурияти асосланади, шу жумладан, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини ишлаб чиқиш топшириғи мавжуд норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисидаги маълумотлар, шунингдек, юқори турувчи органнинг топшириқлари тўғрисидаги маълумотлар (топшириқ мавжуд бўлганда) киритилади;

– ишлаб чиқувчи кўрсатилади;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжат мазмунининг қисқача тавсифи берилади;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси предметига тегишли бўлган халқаро ҳужжатлар ва хорижий мамлакатлар қонунчилигининг принциплари, қоидалари ва таърифлари тўғрисидаги маълумотлар акс эттирилади;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасида фойдаланилган бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳар бир ҳаволанинг асослантирилиши акс эттирилади;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилишдан кутилаётган натижалар кўрсатилади;

– лойиҳа жамоатчилиги ва (ёки) мутахассислар муҳокамасидан ўтказилганлиги ва унинг натижалари тўғрисидаги, шу жумладан, Ўзбекистон Республикасининг Интерактив давлат хизматлари ягона порталида лойиҳани муҳокама қилиш натижалари тўғрисидаги ахборот акс эттирилади;

– лойиҳа келишилган давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг рўйхати келтирилади;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси бўйича келишмовчиликларнинг мазмуни ҳамда улар ҳақидаги асослантирилган фикр қисқача баён этилади.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган шаклда фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахл этувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси таъсирини баҳолаш тўғрисида ҳисобот, молиявий-иқтисодий ҳисоб-китоблар, статистика маълумотлари мажбурий тар-

тибда илова қилинади. Зарурат бўлганда, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасига уни асослаш учун бошқа маълумотлар илова қилиниши мумкин.

Ишлаб чиқувчи қонун лойиҳасини киритаётганда, ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек, баъзиларини ўз кучини йўқотган деб ҳисоблаш тўғрисида қонун лойиҳаси бундан мустақилоқ халқаро ҳужжатларнинг ва чет эл мамлакатлари қонун ҳужжатларининг, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларининг тегишли қоидаларини, тегишли халқаро тажрибани Ўзбекистон Республикаси шароитида қўллаш мақбуллиги тўғрисидаги асосли таклифларни кетма-кетлик тартибида кўрсатган ҳолда таҳлилий қиёсий жадвалларни тайёрлаши шарт.

Халқаро ҳужжатлар ва чет эл мамлакатлари қонун ҳужжатларининг принциплари, қоидалари ҳамда таърифларининг тайёрланган батафсил таҳлилинини ўз ичига олган қиёсий жадвалсиз киритилган қонун лойиҳаси ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек, баъзиларини ўз кучини йўқотган деб ҳисоблаш тўғрисида қонун лойиҳаси бундан мустақилоқ кўриб чиқилмайди.

Ишлаб чиқувчи томонидан тўғридан-тўғри амал қилувчи механизмга эга бўлмаган қонун лойиҳасини Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига киритишга йўл қўйилмайди.

Юқорида биз норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг тайёрланиши ва уни қабул қилувчи органга киритишгача бўлган жараён ҳақида тўхталиб ўтдик. Таъкидлаб ўтилган барча жараён ва босқичларда муҳим бир йўналиш – ГЕНДЕР ЭКСПЕРТИЗАСини ўтказишдир. Ўзбекистон Республикаси охириги йилларда демократик ислоҳотларни кучайтириб борар экан, ислоҳотлар замирида – авваламбор, Инсон, унинг эркинликлари ва ҳуқуқларини кафолатлаш турганлигини бутун дунё ҳамжамияти эътироф этмоқда. Бу ислоҳотларнинг стратегик асосида “2021— 2026 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг етти устувор йўналиши бўйича 100 та мақсадни кўзлаган Тараққиёт стратегияси” турибди. Мазкур ҳужжат мамлакатни модернизация қилиш ва демократик ўзгаришларни юзага келтиришда мутлақо янги даврни бошлаб берди. Бу даврнинг ўзига хослиги шундаки, Президент Ш.Мирзиёев томонидан давлат ва жамият бошқарувида

парламент ва сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш, жамоатчилик назоратини йўлга қўйиш ва шу орқали давлат ва жамиятнинг ҳамоҳанг ислоҳ қилинишига эришиш, демократик ҳуқуқий давлат шаклланишида фуқаролик жамиятининг ролини оширишга қаратилган сиёсат амалга оширилмоқда. Парламент ва сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш борасида қўйилган жиддий қадамлардан бири сифатида 2018 йил 8 августда қабул қилинган ПФ-5505 сонли “Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Фармонини мисол қилиш мумкин. Концепциянинг қабул қилинишидан мақсад “амалга оширилаётган ислохотларни ҳуқуқий таъминлашни такомиллаштириш, шунингдек, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳар томонлама таъминлашга, тадбиркорлик субъектларининг кафолатлари, ҳимояси ва қўллаб-қувватлашини таъминлаш, уларнинг фикрларини тўлақонли ҳисобга олиш ва «Инсон манфаатлари — ҳамма нарсадан устун» принципини ҳар томонлама рўёбга чиқаришга қаратилган тизимлаштирилган қонунчилик базасини шакллантириш”дир.

Айнан мана шу жараёнда талаб этиладиган муҳим масалалардан бири қонунларнинг гендер экспертизасини ҳам ўтказишдир. Гендер экспертизасини ўтказиш орқали Ўзбекистон Республикаси, биринчидан, халқаро ҳужжатларда белгиланган аёлларга нисбатан камситилишнинг ҳар қандай кўринишига барҳам беришдек мажбуриятни амалга оширса, иккинчидан, концепцияда белгиланган инсон манфаатларини устун қўйиш мақсадини амалга ошириш механизми яратилади.

Қуйида биз гендер ўзи нима? деган саволга жавоб бериш орқали гендер экспертизаси зарурати, уни ўтказишда нималарга эътибор бериш лозимлиги ҳақидаги тавсияларни ҳавола қиламиз.

II БОБ. ҚОНУН ЛОЙИҲАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ГЕНДЕР ЭКСПЕРТИЗАСИНИНГ АҲАМИЯТИ

2.1

Гендер тушунчаси

Гендер тушунчаси аёл ва эркакнинг жамиятдаги ижтимоий ўрни ва ролини аниқлайди. Бу инсоннинг жинси (эркак ва аёлнинг биологик жиҳатдан ўзига хослиги)ни аниқлаш ёки аёлнинг ўзигагина тааллуқли бўлган тушунча эмас, балки жамиятда эркак ва аёлнинг тутган ўрни, жамият томонидан уларга нисбатан белгиланган жамоадаги ва оиладаги вазифалари, роли ва функциялари йиғиндисиدير.

Гендер ижтимоий жинс деган тушунчани беради ва уларнинг тенглигини эътироф этади.

Гендер аёл ва эркак муносабатларининг мажмуини ташкил этади ва у ривожланиш жараёнининг барча босқичларида: оилада, жамиятда, таълимда, сиёсатда намоён бўлади. Бошқача айтганда, жинс – аёл ва эркакнинг биологик фарқланишини билдирса.

Гендер хотин-қизлар ва эркаклар ўртасидаги муносабатларнинг жамият ҳаёти ва фаолиятининг барча соҳаларида, шу жумладан, сиёсат, иқтисодиёт, ҳуқуқ, мафкура ва маданият, таълим ҳамда илм-фан соҳаларида намоён бўладиган ижтимоий тенглигидир

Гендер тенглиги – бу аёл ва эркакнинг ижтимоий қадрли неъматларга, имконият, захира ва шароитларга бир хилда эга бўлишини англатади. Гендер тенглиги эркак ва аёлнинг бир хил бўлиб қолишини эмас, балки уларнинг тенг имконият ва ҳаётий шарт-шароитларга эга бўлишидир.

Гендер тенглиги зарурати шундан келиб чиқадики, турли миллат ва элатларда асрлар оша аёл ва эркак ўртасида, уларга берилган имкониятлар ва шароитлар ўртасида тафовутлар мавжуд бўлиб, уларни бирхиллаштириш, тенглаштириш зарурати долзарблигича

қолмоқда. Жамиятда ана шундай тафовутлар натижасида аёлларнинг ҳақ-ҳуқуқлари камситилиши, имкониятлари чегараланиши каби иллатлар мавжуд. Бу эса қуйидагиларда намоён бўлади:

Жинс бўйича бевосита камситиш:

– жамият ҳаёти ва фаолиятининг барча соҳаларида хотин-қизлар ва эркакларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини тан олмасликка қаратилган ҳар қандай тарзда фарқлаш, истисно этиш ёки чеклаш;

– шу жумладан оилавий ҳолати;

– ҳомиладорлиги, оилавий мажбуриятлари туфайли камситиш;

– шахвоний тегажоғлик қилиш;

– тенг меҳнат ва малака учун ҳар хил ҳақ тўлаш.

Жинс бўйича билвосита камситиш:

– бир жинсдаги шахсларни бошқа жинсдаги шахсларга нисбатан ноқулай ҳолатга тушириб қўядиган вазиятларни, ҳолатларни ёки мезонларни яратиш;

– шу жумладан, гендер тенгсизликни оммавий ахборот воситалари, таълим, маданият орқали тарғиб этиш;

– муайян жинсдаги шахслар учун салбий оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган шарт-шароитлар ёхуд талаблар белгилаш ҳолатларида намоён бўлади.

2.2 Гендер экспертизаси тушунчаси ва вазифалари

Гендер экспертизаси тушунчасининг маъноси унга киритилган икки атама билан белгиланади. Гендер ижтимоий жинс ва уларнинг тенглигини билдиради.

Экспертиза (лотинча экспертус - тажрибадан олинган) «ҳар қандай масалаларни мутахассис (эксперт) томонидан ўрганиш, уни ҳал этиш фан, техника, санъат соҳасида махсус билимларни талаб қилади»деган маънони англатади.

Гендер экспертизасининг мақсадлари:

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг хотин-қизлар ва эркакларнинг тенглигини назарда тутган конституцион принципга мослиги;

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг гендер экспертизасини ўтказиш

- жинсига кўра камситишга йўл қўядиган ҳолатларни аниқлаш;
- гендер тенглиги бўйича халқаро стандартларга мувофиқлаштириш;
- кундалик гендер эҳтиёжлари ва талабларини ҳисобга олиш даражасини аниқлаштириш;
- хотин қизларнинг ва эркакларнинг ҳуқуқларини камситувчи ёхуд чекловчи ҳолатларни аниқлаш;
- бевосита ёки билвосита камситиш орқали бошқа жинс вакилларининг тенгсизлигини келтириб чиқарувчи белгиларни аниқлаштириш;
- Давлатнинг хотин-қизлар ва эркакларнинг ҳуқуқларини кафолатлашда мувозанатли ёндашувни ўрнатиш;
- Хотин-қизлар ва эркакларга нисбатан жисмоний ва бошқа турдаги зўравонликни рағбатлантиришга йўналтирилган ҳолатларни бартараф қилиш.
- норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ҳамда уларнинг лойиҳаларини хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар кафолатларини таъминлаш принципларига мувофиқлиги юзасидан таҳлил қилиш.

2.3

Гендер экспертизасининг субъектлари

Гендер экспертизасини ўтказиш субъектлари қуйидагилар:

1. Давлат органлари – Адлия Вазирлиги, Ички Ишлар Вазирлиги, Соғлиқни Сақлаш вазирлиги, Олий ва Халқ таълими вазирликлари, Бош прокуратура ҳамда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари;
2. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш фаолияти билан шуғулланувчи институтлар;
3. Нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари.

2.4 Гендер экспертизасини ўтказиш усуллари

Қонунларнинг гендер экспертизасини ўтказиш бўйича экспертлар ўзлари томонидан ишлаб чиқилган усуллардан фойдаланадилар. Қоида тариқасида, амалдаги қонунларни гендер экспертиза қилиш инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари бўйича ўтказиладиган мониторинглар доирасида амалга ошириб келинади.

Қонунчиликнинг ҳар қандай экспертизаси асл мақсади унинг самарадорлигини кучайтиришга қаратилади. Шундан келиб чиқиб, эксперт олдида ўрганилаётган қонун ёки қонун лойиҳасининг қанчалик умумэтироф этилган принципларга мослигини ўрганиш вазифаси туради. Эксперт авваламбор, у ёки бу ижтимоий муносабатлар ҳуқуқ нормаси билан тартибга солиниши зарурми ва у ижтимоий қабул қилинган маънавий ва ахлоқ қоидалари даражасида тартибга солинганлигини аниқлаштириши, мобо, бундай ҳуқуқий норма мавжуд бўлса, уни синчиклаб ўрганиши мақсадга мувофиқ.

Гендер экспертизасини ўтказувчи шахс:

- Ўрганилаётган ҳужжатнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мослигини;
- Амалдаги қонунларга қарама-қарши эмаслигини;
- Ўзбекистон Республикаси томонидан ратификация қилинган халқаро шартномаларга мослигини ўрганиб чиқади.

Гендер тенглиги бўйича ўтказиладиган экспертиза жараёнида, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг Преамбула қисмидабаён қилинган умумэтироф этилган халқаро нормалар устуворлиги, деган Конституциявий қоидага амал қилинади.

Гендер экспертизасида таҳлил қилинаётган нормалар бизнинг мамлакатимизда ратификация қилинган халқаро Конвенциялар (шартномалар) нормалари билан таққосланади (Бу ерда гап БМТнинг “Хотин-қизларга нисбатан камситилишнинг барча формаларига барҳам бериш тўғрисида (1979 йилда)”ги 1995 йил Ўзбекистон Республикаси томонидан ратификация қилинган Конвенция ва бошқа халқаро ҳужжатлар тўғрисида кетмоқда).

Гендер экспертиза қилиш давомида инсон ҳуқуқлари, шу жумладан, аёллар ҳуқуқларига оид бошқа универсал, регионал ва тар-

моқ халқаро ҳужжатларига ҳавола қилинади. Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, норма ижодкорлиги органлари, биринчи галда, парламент, халқаро ташкилотларнинг гендер тенглигини таъминлаш бўйича берган тавсияларини миллий қонунчиликка имплементация қилинишига эътибор қаратишлари зарур. Ўзбекистон 2015 йил 25 ноябрда БМТда “Хотин-қизларга нисбатан камситилишнинг барча шакллариغا барҳам бериш тўғрисида (1979 йилда)”ги Конвенция ижроси бўйича бешинчи миллий маърузасида тавсиялар берилган. Ўзбекистон БМТнинг тенг ҳуқуқли аъзоси сифатида халқаро умумэъгироф этилган принципларга амал қилади ва барча даражадаги миллий маърузаларга нисбатан берилган тавсияларни ўрганиб, уларни миллий манфаатларимиз нуқтаи назаридан ижтимоий ҳаётга татбиқ этиш чораларини кўриб келади.

Жинсий мансублигидан қатъи назар, шахсларнинг ҳуқуқлари, мажбуриятлари, имкониятлари ва жавобгарликларини белгилашда юзага келиши мумкин бўлган номутаносибликларни бартараф этиш мақсадида жамият ҳаёти ва фаолиятининг барча соҳалари, шу жумладан, сиёсат, иқтисодиёт, ҳуқуқ, мафкура ва маданият, таълим ҳамда илм-фан соҳаларини тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳалари гендер-ҳуқуқий экспертизадан ўтказилади.

Гендер-ҳуқуқий экспертизаси қуйидаги талаблар асосида ўтказилади:

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар нормалари ва қоидаларини ҳамда уларнинг лойиҳаларини Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, «Хотин-қизлар ва эркеклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни, қонунда белгиланган тартибда кучга кирган халқаро шартномалар ҳамда хотин-қизлар ва эркеклар учун тенг ҳуқуқлар ҳамда имкониятларни таъминлаш масалаларини тартибга солувчи бошқа қонун ҳужжатлари нормаларига мувофиқлиги нуқтаи назаридан гендер таҳлилдан ўтказиш;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар нормалари ва қоидалари ҳамда уларнинг лойиҳаларининг гендер тенглик принципларининг ҳар бир таркибий қисми (тенг ҳуқуқлар, тенг жавобгарлик, тенг имкониятлар, тенг мажбуриятлари) билан ўзаро мувофиқлигини таъминлаш. Бунда сиёсий, иқтисодий, меҳнат ва бошқа ижтимо-

ий муносабатларда амалдаги тенгликка эришишга қаратилган, бироқ жинс бўйича бевосита ёки билвосита камситиш ҳисобланмайдиган нормалар ва вақтинча махсус чораларни инобатга олиш лозим;

– таҳлил қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларида қўлланиладиган атамаларнинг тўғри маънода ишлатилишини текшириш.

Гендер-ҳуқуқий экспертизадан ўтказишда қуйидагиларга эътибор қаратиш лозим:

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларининг гендер тенгликка эришиш соҳасидаги давлат сиёсатига мослиги;

– мамлакатдаги жорий гендер ҳолат, лойиҳа қоидаларининг хотин-қизлар ва эркакларнинг турли ижтимоий-иқтисодий ҳолати ва ролига таъсири.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳалари гендер-ҳуқуқий экспертизасининг вазифалари қуйидагилардан иборат:

– гендер соҳасидаги норматив-ҳуқуқий тартибга солиш билан боғлиқ ҳамда қабул қилинадиган қарорларнинг асослилигини ва ишончлилигини таъминловчи объектив фактларни белгилаш;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари қабул қилинишининг юзага келиши мумкин бўлган оқибатларини инсон ҳуқуқлари ва гендер тенгликка риоя этиш, шунингдек, амалда қўллаш механизмларини кафолатлаш ва таъминлаш нуқтаи назаридан таҳлил қилиш ва баҳолаш;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларидаги қоидаларнинг гендер тенглик принципларига салбий таъсирининг олдини олиш (огоҳлантириш);

– гендер тенгликни таъминлаш соҳасидаги қонунчиликни такомиллаштиришга қаратилган таклифлар ишлаб чиқиш;

– гендер-ҳуқуқий экспертиза соҳасида махсус билимларни талаб қиладиган масалаларни тушунтириш.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларини гендер-ҳуқуқий экспертизаси қуйидаги асосий принципларни ҳисобга олган ҳолда ўтказилади:

– гендер-ҳуқуқий экспертизани ўтказишнинг мажбурийлиги – жамият ҳаёти ва фаолиятининг барча соҳаларини тартибга солув-

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг гендер экспертизасини ўтказиш

чи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларини ҳеч қандай мустасносиз гендер-ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш;

– қонунийлик — норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар нормалари ва уларнинг лойиҳаларининг қоидаларини юқори юридик кучга эга бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга мувофиқлигини таъминлаш;

– мустақиллик — гендер-ҳуқуқий экспертизани лойиҳа ишлаб чиқувчи таркибий бўлинма бўйсунувида бўлмаган ва бевосита норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг ишлаб чиқилишида қатнашмаган экспертлар томонидан ўтказиш;

– холислик — гендер-ҳуқуқий экспертизани холис, қонунчилик, назарий ва амалий асосга таяниб, тегишли мутахассислик доирасида ҳар томонлама ва тўлиқ ўтказиш;

– комплекслик — эксперт томонидан гендер-ҳуқуқий экспертизани норматив-ҳуқуқий ҳужжат ва унинг лойиҳасининг барча қисмларини ҳисобга олган ҳолда ўтказиш.

Гендер экспертизасининг хулосаси

– Гендер экспертизасининг хулосаси норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасининг барча талабларга мувофиқлиги тўғрисида оқилона хулосаларни ўз ичига олиши керак.

– Хулоса объектив, далилларга асосланган ва асосли бўлиши керак. Қўллаб-қувватловчи ҳужжатлар, хулосалар ва шарҳларни таҳлил қилиш норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг аниқ қоидаларига, зарур ҳолларда эса илмий-техник материалларга мурожаатлар билан бирга олиб борилиши лозим. Суд статистикасидан фойдаланиш;

– Жамоатчилик фикрини сўров ўтказиш, экспертлар сўровини ўтказиш;

– таҳлил қилинган норматив ҳужжат билан тартибга солинадиган муносабатлардаги дискриминация фактлари ҳақида сўз юридадиган тадқиқот мавзуси бўйича бошқа маълумотларни (масалан, ОАВ ҳисоботларини) таҳлил қилиш;

– Мазкур АКТ нормаларининг миллий Қонунчилик ва халқаро-ҳуқуқий актлар нормалари билан боғлиқлиги;

– Агар гендер экспертизаси натижасида фуқаролар учун жинсга қараб турли оқибатлар юзага келиши эҳтимоли аниқланса (бун-

дай ҳолатда жинслардан бирининг аҳволига ёмон таъсир этади), бу муаммонинг ечимларини ишлаб чиқиш зарур.

– Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларининг гендер-ҳуқуқий экспертизаси;

– Жинс бўйича бевосита ва билвосита камситиш имконини яратадиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатни ёки унинг лойиҳасини хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар кафолатларини таъминлаш принципларига мувофиқ эмаслигини аниқлашга;

– Жинси бўйича бевосита ёки билвосита камситиш имконини яратадиган норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини қабул қилиш оқибатларини умумий баҳолашга;

– норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қўллаш жараёнида юзага келиши мумкин бўлган ва камситиш хусусиятига эга хавфларни аниқлашга;

– жинси бўйича бевосита ёки билвосита камситишга йўл қўядиган ва аниқланган нормаларни бартараф этишга йўналтирилган тавсияларни ишлаб чиқишга қаратилгандир.

Инсон ҳуқуқларини ҳуқуқий тартибга солишнинг замонавий талаблари қонуншуноздан гендер тенглиги нуқтаи назардан аёлларнинг ҳам, эркакларнинг ҳам ҳуқуқларини мутлақо камситмасдан ёндашишни талаб қилади. Аёллар ва эркакларнинг биологик жиҳатдан ҳар хил эканлиги уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини белгилашда дифференциал ёндашиш кераклигини англамайди. Аёллар ҳам, эркаклар ҳам инсон сифатида бир хил табиий ва ажралмас ҳуқуқларга эгадирлар. Қонуншунос қонунни яратар экан, бу ҳуқуқ ва эркинликларни қонуний шаклга киритар экан, уларнинг давлат томонидан кафолатланиши ва уларнинг ҳимоя қилинишини таъминлаш механизмини яратиши лозим.

Шу мақсадда, амалдаги қонунларни ва қабул қилинаётган қонун лойиҳаларини гендер экспертизасидан ўтказиш бугунги замон талабларидан биридир. Ўзбекистон қонунчилигида гендер экспертизасини ўтказиш тартиб тамойиллари шаклантирилмоқда. Ўзбекистон ҳам Халқаро ҳуқуқ субъекти сифатида халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган принципларига, талабларига жавоб бериши, қабул қилинаётган қонунларда гендер тенглигини таъминлашни назарда тутмоғи даркор.

САИДОВА ЛОЛА АБДУВАХИДОВНА

НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАР ВА УЛАРНИНГ ГЕНДЕР ЭКСПЕРТИЗАСИНИ ЎТКАЗИШ

Методик қўлланма

Муҳаррир: С.Алимходжаева

Мусахҳиҳ: С.Алимходжаева

Компьютерда саҳифаловчи: М.Холиқов

Босишга рухсат этилди 22.04.2022.

Бичими 60x841/16. Босма табағи 1,5.

Буюртма №13. Адади 100 нусха.